

Návrh základních systémových opatření pro prostředí ČR, způsob akreditace autorit standardizace a dohledu, návrh principů vynucení standardu EOC v praxi

Číslo výsledku: 7+8

Akronym výsledku: Systémová opatření a vynucení Standardu EOC v praxi

Dokument verze: 1.5

Identifikační kód projektu: TB0100MD008

Specifikace projektu: Projekt pro potřeby Ministerstva dopravy, realizovaný v rámci „programu BETA“, tj. v rámci programu veřejných zakázek ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích pro potřeby státní správy, realizovaném Technologickou agenturou ČR.

Cíle projektu: Příprava podkladového materiálu pro koncepční a metodickou činnost Ministerstva dopravy tak, aby mohly být veřejnou správou vykonávány nezbytné kroky k zajištění interoperability systémů pro platby a odbavení cestujících ve veřejné dopravě v rámci zajištění udržitelného rozvoje dopravy.

Řešitel projektu: Ing. Roman Srp,
Sdružení pro dopravní telematiku,
Bartolomějská 11, 110 00 Praha 1,
tel: 226 207 111, fax: 226 207 110,
email: roman.srp@sdt.cz.

Řešitelský tým

Srp, Roman, Ing., šéfredaktor Výsledku 7+8

Zaoral, Ondřej, Ing. Ph.D., zpracovatel kap. 5

Nielsen, Tomáš, JUDr., zpracovatel kap. 6, 7

Matějec, Jiří, Ing., zpracovatel dílčích částí kap. 5, korektor

Sliacky, Milan, Ing., zpracovatel dílčích částí kap. 8, korektor

Kotík, Jan, RNDr., korektor

Hrubeš, Pavel, doc. Ing. Ph.D., interní hodnotitel

Další informace o projektu obdržíte

Sdružení pro dopravní telematiku. Bartolomějská 11, 110 00 Praha 1. www.sdt.cz.

Historie revizí dokumentu

Verze	Datum	Popis revize, změny	Autor revize, změny
0.1	30.5.2014	Výchozí šablona Výsledku	Srp
1.0	1.9.2014	1. pracovní verze Výsledku	Srp, Zaoral, Nielsen, Matějec, Sliacky
1.1	10.9.2014	1. pracovní verze Výsledku	Srp, Zaoral, Nielsen, Matějec, Sliacky
1.2	12.9.2014	2. pracovní verze Výsledku	Srp
1.3	20.9.2014	3. pracovní verze Výsledku	Srp, Zaoral, Matějec, Sliacky
1.4	30.9.2014	4. pracovní verze Výsledku po neformální konzultaci s hodnotiteli	Srp, Zaoral
1.5	7.10.2014	5. pracovní verze po zohlednění připomínek hodnotitelů	Srp, Sliacky, Zaoral

Obsah

1	Úvod.....	5
1.1	Elektronické odbavovací systémy	5
1.2	Výsledek 7 a 8	5
2	Informační zdroje a odkazy	9
3	Pojmy a zkratky	11
4	Organizační struktura SE	13
5	Ekonomika SE.....	14
5.1	Náklady SE	15
5.1.1	Fáze 1: Aktivační	15
5.1.2	Fáze 2: Realizační	15
5.1.3	Fáze 3: Migrační	16
5.1.4	Fáze 4: Běžný provoz	17
5.2	Výnosy SE	18
5.3	Cash Flow.....	18
5.4	Nákladový model SE.....	19
6	Právní forma SE.....	20
6.1	Předběžný právní názor na právní formu SE.....	20
6.1.1	Spolek	20
6.1.2	Ústav.....	21
6.1.3	Porovnání.....	22
7	Standard SE jako součást veřejné zakázky	24
7.1	Předběžný právní názor	24
8	Požadavky na pracoviště pro posuzování shody se Standardem SE.....	25
8.1	Certifikace výrobků.....	26
8.2	Autorizace	26
8.3	Akreditace	27
8.4	Požadavky na Certifikační laboratoř SE	27

Seznam obrázků

Obrázek 1: Organizační struktura SE	13
---	----

1 Úvod

Tento projekt spadá do oblasti aplikace a využití informačních a komunikačních technologií ve veřejné osobní dopravě a míří k podpoře přímé hladké mobility (Door-to-Door Seamless Mobility), kam kromě elektronického odbavení cestujících patří také problematika multimodálního cestování, řízení veřejné osobní dopravy, elektronických jízdenek a jejich rezervací prostřednictvím sítí elektronických komunikací. Jak vyplývá z [13], bod 14, existuje na evropské úrovni **společná vize**, že cestující ve veřejné osobní dopravě budou mít možnost na jednom místě (nikoliv nutně na jediném) zakoupit univerzální multimodální jízdenku. Ta by mohla být pořízena on-line již v okamžiku plánování cesty a mohla by existovat pouze v elektronické podobě (např. na bezkontaktní čipové kartě, v mobilním telefonu, tabletu apod.). Uvedení této vize v regionálním anebo panevropském měřítku však předpokládá vyřešit celou řadu technických, organizačních, obchodních a právních otázek. Tento Výsledek představuje konkrétní přínos k uplatnění evropské vize také v ČR.

1.1 Elektronické odbavovací systémy

Elektronické odbavovací systémy (EOC) umožňují cestujícím ve veřejné osobní dopravě v ČR odbavení prostřednictvím elektronického média. Elektronickým médiem může být např. bezkontaktní čipová karta, mobilní telefon, mobilní elektronické přístroje zobrazující 2D kód, papírové kupóny s 2D kódem nebo bezkontaktní bankovní karty s prostorem pro dopravní aplikace [20]. Tento projekt se soustředí na metodické postupy související se systémy EOC, které využívají jako médium bezkontaktní čipové karty. Dle [4], projekt 8 bylo do několika desítek projektů EOC v ČR investováno cca 3mld. Kč a bylo emitováno přes 3mil. ks médií (bezkontaktních čipových karet). Realizované systémy na regionální úrovni velmi dobře plní svou funkci, vzájemná propojitelnost systémů však chybí. Cestující – uživatelé systémů EOC – tak nemají možnost cestovat v rámci ČR s jednou kartou, což je chápáno jako významný nedostatek.

1.2 Výsledek 7 a 8

Výsledky tohoto projektu obsahují metodiku pro zavedení a dlouhodobou udržitelnost interoperability elektronických odbavovacích systémů (EOC) zpracovanou postupně ve dvanácti (12) tematických oblastech. Dosud byly zpracovány Výsledky 1, 2, 3+5, 4, 6, 10. [78], [79], [80], [89], [90], [93]. Výstupy projektu obsažené v metodických Výsledcích přivedly řešitele projektu k poznání, že klíčovou vlastností Standardu EOC je jeho udržitelnost. Udržitelnost Standardu proto třeba zohledňovat průběžně ve všech fázích přípravy, tvorby a jeho provozu, což respektují řešitelé projektu ve všech Výsledcích.

Řešený projekt se pak ubírá konkrétním směrem, ve kterém klíčovou roli hraje instituce Standardizační entita SE. Na základě zkušeností ze zahraničí [78] jsme uvedli, že SE založená ve Fázi 2 standardizace zajistí vývoj a provoz Standardu EOC, provoz centrálního prvku a ověřování shody dílčích částí systémů EOC se Standardem. Popsali jsme vzájemné vazby mezi klíčovými hráči a okrajové podmínky jejich chování v rámci Standardizační entity. [79]. V [80] jsme rozebrali standardizaci EOC z pohledu KH, shrnuli cíle a minimální požadavky

na Standard, vymezili rozsah systému EOC, kterého se Standard má dotýkat, určili hlavní součásti Standardu, doporučili obecný postup během standardizace a také již definovali základní podmínky udržitelnosti a funkčnosti Standardu. Výsledek 4 [89] byl zaměřen na shrnutí a doplnění poznatků, návrhů postupů a doporučení vztažených k udržitelnosti SE. Výsledek 10 [93] popsal, jakým způsobem se budou dílčí systémy EOC prostřednictvím služeb SE vzájemně propojovat tak, aby se dosáhlo jejich interoperability.

Výsledek 7 měl dle původního zadání obsahovat návrh základních systémových opatření pro prostředí ČR, způsob akreditace autorit standardizace a dohledu a formulovat doporučení k dalšímu postupu MD ČR a dalších subjektů. Výsledek 8 měl obsahovat návrh principů vynucení standardu EOC v praxi. Ukazuje se však, že hlavní metodiky a doporučení, které měly být obsaženy ve Výsledcích 7 a 8, obsahují již předchozí Výsledky projektu. Z toho důvodu přistoupili řešitelé v rámci tohoto Výsledku

- a) ke spojení obsahu původních Výsledků 7 a 8 do jednoho Výsledku 7+8,
- b) k doplnění metodických návodů, informací a doporučení předcházejících Výsledků.

Předpokládáme, že **beneficientem tohoto výsledku** bude Česká aliance pro elektronické odbavení cestujících (ČA_EOC) a později Standardizační entita, která výsledek použije jako výchozí podklad pro svou činnost ve Fázi 1 a Fázi 2 a která jej rozpracuje do konkrétních podrobností za hranice možného rozsahu a obsahu tohoto projektu.

Aktuální znění Výsledku 7+8 bude vůči původnímu zadání vztaženo takto:

Zadání Výsledku 7 a 8 před započítáním projektu	Vypořádání zadání Výsledku 7 a 8 v aktuálních Výsledcích projektu
<p>Návrh základních systémových opatření pro prostředí ČR, způsob akreditace autorit standardizace a dohledu, bude formulováno doporučení k dalšímu postupu MD ČR a dalších subjektů.</p>	<p>Řešení projektu vede již ve Výsledcích 1, 2, 3+5, 4, 10 konkrétním směrem a uvádí popis zcela konkrétních aktivit a systémových opatření. [78], [79], [80], [89], [93]. Uvedené Výsledky také formulovaly konkrétní doporučení dalšího postupu směrem ke všem klíčovým hráčům v oblasti EOC, vč. ministerstva dopravy.</p> <p>Oblast akreditace se dotýká jedné ze tří aktivit Standardizační entity SE, a to poskytování služeb certifikační laboratoře. Metodické doporučení na postup SE v této oblasti obsahuje Kap. 8 tohoto Výsledku.</p>
<p>Návrh a doporučení systémových opatření pro zajištění činnosti dohledových autorit v procesech tvorby, aktualizace standardu a provozu systémů EOC dle tohoto standardu</p>	<p>Řešení projektu vede ve Výsledcích 1, 2, 3+5 konkrétním směrem. Jsou definovány a popsány tři hlavní autority: KS EOC (již vznikla), ČA_EOC (mechanismus vzniku popsán ve Výsledku 2) a Standardizační entita SE. Ve Výsledku 4 byl doplněn mechanismus a časový harmonogram vzniku SE. Ve Výsledku 10 byl navržen postup</p>

	<p>vzájemného propojení systémů EOC prostřednictvím SE.</p> <p>Uvedené Výsledky již obsahují návrh a doporučení systémových opatření pro zajištění činnosti uvedených autorit v procesech tvorby, aktualizace standardu a provozu systémů EOC dle tohoto standardu. Proto se v rámci tohoto Výsledku budeme soustředit na prohloubení metodických návrhů a doporučení v některých specifických oblastech, které nebyly v rámci zadání na počátku projektu explicitně plánovány, ale vyplynuly jako potřeba při řešení projektu a projednávání Výsledků projektu v rámci KS EOC.</p>
<p>Návrh způsobů akreditace certifikační laboratoře posuzující shodu se standardem</p>	<p>Metodické doporučení na postup SE v této oblasti obsahuje Kap. 8 tohoto Výsledku.</p>
<p>Návrh principů vynucení standardu EOC v praxi (legislativní a jiné nástroje)</p>	<p>Aktuální stav regulačního rámce v ČR v oblasti EOC byl popsán ve Výsledku 1 [78]. Výzkum realizovaný v rámci tohoto projektu a jednání v rámci KS EOC vedl k poznání, že proces standardizace EOC má být založen na dobrovolné koordinaci všech klíčových hráčů v EOC. To je mj. i v plném souladu se zahraničními „best practices“, jako jsou ITSO nebo VDV. Standard EOC vypracuje a bude provozovat SE jakožto nezisková instituce založená KH z řad objednatelů veřejné dopravy za aktivní metodické účasti MD jakožto tvůrce legislativního prostředí. Za této situace je možné využít již existujících legislativních nástrojů a regulační prostředí není třeba upravovat.</p> <p>Předpokládáme, že Standard SE bude součástí technických podmínek, kterými objednatelé služeb veřejné osobní dopravy u dopravců poptávají poskytování služeb. Budou-li dopravci poskytovat objednatelům služby dopravní obslužnosti v souladu se zadáním a bude-li toto zadání dopravce motivovat k využití Standardu SE a tedy i služeb SE, dojde tím k přirozenému využití Standardu SE, aniž by tento Standard byl vynucen regulačními nástroji.</p> <p>K zavedení Standardu SE do technických podmínek zadávacích dokumentací na poskytování služeb dopravní obslužnosti musí</p>

	dojít v souladu se soutěžním právem, čemuž se věnuje Kap. 7 tohoto Výsledku.
Návrh legislativních opatření pro zaštitění činnosti dohledových autorit v procesech tvorby standardu a provozování centrálního prvku	Jak bylo uvedeno výše, dosavadní výzkum vede k poznání, že stávající regulační prostředí v ČR není třeba, ve vztahu ke Standardizaci EOC, upravovat. [6], [9], [78]
Návrh tezí změn ve stávající legislativě zaměřené na veřejnou dopravu (např. ve formě věcného záměru)	Dosavadní výzkum vede k poznání, že stávající regulační prostředí v ČR není třeba, ve vztahu ke Standardizaci EOC, upravovat.
Projednání návrhů s MD ČR a v Koordinační skupině pro přípravu národního standardu EOC	Veškeré výsledky tohoto projektu jsou postupně představovány a projednávány v rámci KS EOC. Zápisy z relevantních dosud pořádaných jednání viz [94], [95], [96].
	<p>Nad rámec specifikovaných požadavků tento Výsledek v kap. 4 -6 prohlubuje poznání, doporučuje a poskytuje metodický návod v těchto oblastech:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizační struktura SE - Ekonomika SE - Právní forma SE <p>Dochází tím mj. k doplnění poznatků uvedených ve Výsledku 4.</p>

2 Informační zdroje a odkazy

- [4] Příloha č. 1 Zprávy o ITS: Seznam významných projektů a činností týkajících se prioritních oblastí ITS, které byly realizovány v České republice. Ministerstvo dopravy, 2011. http://www.czechspaceportal.cz/admin/files/ITS/Narodni-zprava-ITS/Narodni-zprava-ITS-v-roce-2011/narodni_zprava_its_v_cr_priloha_1_dok_pro_eu_zari_2011_schvalena_verze.doc
- [6] Zákon č. 194 ze dne 20. května 2010 o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů <http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/3882D8FD-AE0E-47FB-AD2B-E7FE5FF62ECA/0/1942010Zakonoverejnychsluzbachvprepravecestujicich.rtf>
- [9] Nařízení vlády č. 295/2010 Sb., ze dne 20. října 2010 o stanovení požadavků a postupů pro zajištění propojitelnosti elektronických systémů plateb a odbavení cestujících. <http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/3686CB7E-78C6-419A-B75E-ACCDF6893390/0/2952010SbNVelodbavenicestujicich.doc>
- [13] Forum Conclusions: Czech ITS Forum on Door-to-Door Seamless Mobility & Public Transportation Management. The Prague House, Avenue Palmerston 16, Brussels, 1st December 2011. http://www.telematika.cz/download/doc/itsf_11_D2D_Mobility_PTM_Conclusions_final.pdf
- [20] Vize rozvoje elektronického odbavení cestujících ve veřejné osobní dopravě v ČR v roce 2023. Sdružení pro dopravní telematiku, Praha, 5.5.2013. http://www.sdt.cz/download/doc/Vize_SDT_k_EOC_2023.pdf
- [24] BÍLÁ KNIHA, Plán jednotného evropského dopravního prostoru – vytvoření konkurenceschopného dopravního systému účinně využívajícího zdroje. KOM(2011) 144 v konečném znění. Brusel 28.3.2011. http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/DB419D21-15A1-411B-89C8-64495DF0F76C/0/com2011_0144bilaknihadoprpolitiky.pdf
- [78] Shrnutí precedentních principů národních projektů řešících interoperabilitu EOC v zemích EU a aktuální situace systémů EOC v ČR. Výsledek 1 projektu TB0100MD008 realizovaném v rámci „programu BETA“ Technologické agentury ČR. Sdružení pro dopravní telematiku, Praha, 2013. https://docs.google.com/file/d/0Bw_yzxGSBYuCMTRUa2ltU0toanc/edit?usp=sharing
- [79] Rozdělení úloh a rolí jednotlivých subjektů řešících interoperabilitu EOC v kontextu národního prostředí ČR. Výsledek 2 projektu TB0100MD008 realizovaném v rámci „programu BETA“ Technologické agentury ČR. Sdružení pro dopravní telematiku, Praha, 2013. https://drive.google.com/folderview?id=0Bw_yzxGSBYuCQ29GeG5TbEtUaWM&usp=sharing

- [80] Standardizace očima klíčových hráčů, cíle standardizace a požadavky na Standard EOC. Rozsah, obsahové části a postup standardizace, základní podmínky dlouhodobé funkčnosti. Výsledek 3+5 projektu TB0100MD008 realizovaném v rámci „programu BETA“ Technologické agentury ČR. Sdružení pro dopravní telematiku, Praha, 2013. https://drive.google.com/folderview?id=0Bw_yzxGSBYuCUlpROEZ2dEd4ZDA&usp=sharing
- [89] Rozdělení úloh a rolí jednotlivých subjektů řešících interoperabilitu EOC v kontextu národního prostředí ČR. Výsledek 4 projektu TB0100MD008 realizovaném v rámci „programu BETA“ Technologické agentury ČR. Sdružení pro dopravní telematiku, Praha, 2013. https://drive.google.com/folderview?id=0Bw_yzxGSBYuCX0FUcGxzWkRPTVU&usp=sharing
- [90] Analýza dopadu směrnice 2010/40/EU na možná omezení stanovení národní interoperability a standardizace EOC a rizik následně vynucených úprav národní/regionální interoperability standardů EOC s ohledem na vývoj směrnice o ITS a dalších rozhodovacích nástrojů EU, jejichž vydání směrnice o ITS předpokládá, včetně vyčíslení odhadu nákladů na tyto vynucené úpravy. Výsledek 6 projektu TB0100MD008 realizovaném v rámci „programu BETA“ Technologické agentury ČR. Sdružení pro dopravní telematiku, Praha, 2013. https://drive.google.com/folderview?id=0Bw_yzxGSBYuCcnIXRk0xQ3RBREU&usp=sharing
- [93] Postupné propojení systémů EOC v ČR. Výsledek 10 projektu TB0100MD008 realizovaném v rámci „programu BETA“ Technologické agentury ČR. Sdružení pro dopravní telematiku, Praha, 2014. https://drive.google.com/folderview?id=0Bw_yzxGSBYuCLUVBN3VMaGJRQUE&usp=sharing
- [94] Koordinační skupina ke zpracování národního standardu elektronického odbavení ve veřejné osobní dopravě (KS EOC). Zápis zjednání dne 5.11.2013. https://drive.google.com/file/d/0Bw_yzxGSBYuCNVphd0xKTjBLQ1k/edit?usp=sharing
- [95] Koordinační skupina ke zpracování národního standardu elektronického odbavení ve veřejné osobní dopravě (KS EOC). Zápis zjednání dne 6.3.2014. https://drive.google.com/file/d/0Bw_yzxGSBYuCbU04T21nWE5kNGs/edit?usp=sharing
- [96] Koordinační skupina ke zpracování národního standardu elektronického odbavení ve veřejné osobní dopravě (KS EOC). Zápis zjednání dne 10.4.2014. https://drive.google.com/file/d/0Bw_yzxGSBYuCTjdYRDdqjJCREE/edit?usp=sharing
- [97] Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. https://drive.google.com/file/d/0Bw_yzxGSBYuCazFOMIE2M25YMms/edit?usp=sharing
- [98] Často kladené otázky – zkušebnictví, ÚNMZ, 2014. <http://www.unmz.cz/urad/casto-kladene-otazky-zkusebnictvi>

- [99] Zásady pro autorizaci k činnostem při posuzování shody výrobků, ÚNMZ, 2008.
<http://www.unmz.cz/urad/autorizace-r81>
- [100] Nákladový výpočetní model SE v programu MS Excel. Součást Výsledku 7+8 projektu TB0100MD008 realizovaného v rámci „programu BETA“ Technologické agentury ČR. Sdružení pro dopravní telematiku, Praha, 2014.
https://drive.google.com/folderview?id=0Bw_yzxGSBYuCcGtNNmgySIBua2c&usp=sharing
- [101] Předpokládaný rozsah veřejné objednávky v ČR v roce 2014.
https://drive.google.com/folderview?id=0Bw_yzxGSBYuCZXpNN3N4RXJMY1U&usp=sharing

3 Pojmy a zkratky

Centrální prvek	Soubor zařízení, HW, SW, datových struktur, dat, pravidel nebo postupů, které mají jedinečné a nezastupitelné postavení při vzájemném propojení, spolupráci a/nebo interoperabilitě decentralizovaných a vzájemně nezávislých systémů EOC.
Certifikace	Proces, během kterého dochází k nezávislému ověření shody zařízení, HW, SW, dat či datových struktur dílčích komponent systémů EOC s parametry uvedenými v technickém popisu, specifikaci nebo standardu systému EOC.
ČD	Česká dráhy, a.s.
Door-to-Door Seamless Mobility	Přímá hladká mobilita. Pojem užívaný v dokumentech Evropské komise, např. ve White Paper on Transport 2011. [24]
ČA_EOC	Česká aliance pro elektronické odbavení cestujících, ČA_EOC (v angličtině Czech IFM Alliance) - budoucí zakladatelé SE společně s KH EOC, MD a SDT vyjadřují zájem o založení SE formou písemného memoranda a komunikují společné zájmy pod názvem ČA_EOC.
ČIA	Český institut pro akreditaci
EOC	Elektronický odbavovací systém, pro účely tohoto výsledku se pod EOC myslí zejména elektronické odbavení cestujících pomocí BČK.

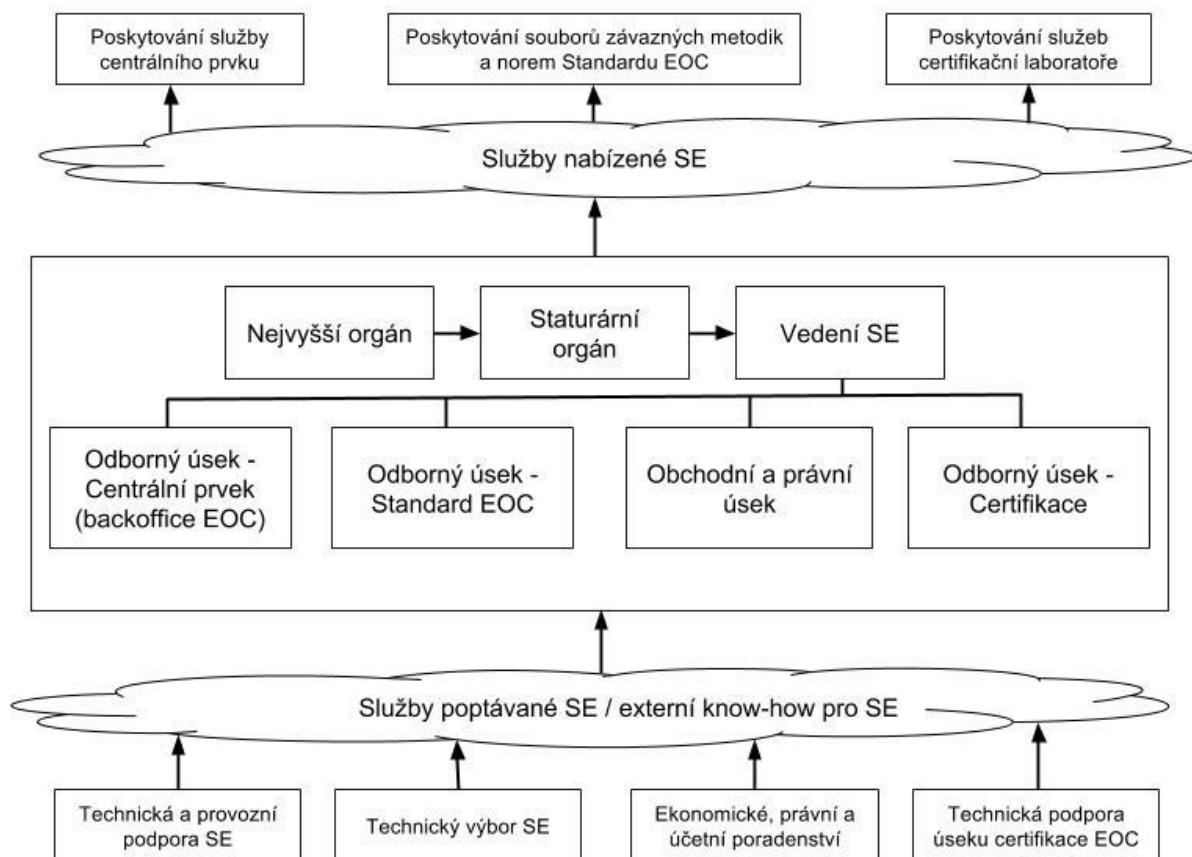
Elektronické médium	Médiem se obecně rozumí vybavení cestujícího, které je schopné uchovávat a aktualizovat informace nezbytné pro odbavení.
Interoperabilita	Schopnost systémů vzájemně spolupracovat, vyměňovat informace nebo sdílet některé prvky HW, SW, dat nebo datových struktur, a to bez ohledu na to, v jakém čase a kým byly pořízeny (vyrobeny, implementovány).
KH	Klíčový hráč v EOC (stakeholder)
KH A – D	4 základní skupiny KH, kde: A = orgány státní a veřejné správy, B = dopravci, C = poskytovatelé incentivních fondů a D = dodavatelé.
KS EOC	Koordinační skupina ministra dopravy pro přípravu (ke zpracování) národního standardu EOC.
MD, MD ČR	Ministerstvo dopravy
SE	Standardizační entita
Standard, Standard EOC	Otevřená specifikace konkrétně popisující způsob vzájemného propojení systémů EOC na bázi BČK v ČR. Standard vytváří a rozvíjí SE.
Standardizace EOC	Proces přípravy prostředí pro vznik Standardu, tvorba Standardu a jeho zavedení do běžného provozu. Je tvořen celkem 5 fázemi (0 - iniciační, 1 - aktivační, 2 - realizační, 3 -migrační, 4 - běžný provoz).
Standardizační entita	Subjekt, společnost, entita, jejímž úkolem je standard EOC vytvořit, provozovat a aktualizovat.
ÚNMZ	Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví
ZKH	Instituce zastupující zájmy klíčového hráče v KS EOC, typicky oborový svaz, asociace.

4 Organizační struktura SE

Ve Výsledku 4 [89] jsme mj. upozornili, že již ve Fázi 0 Standardizace EOC mají zakladatelé SE definovat governance model – systém, kterým se bude SE řídit a dle kterého se bude rozhodovat. V závislosti na výběru právního statutu SE bude governance model promítnut do vlastní organizační struktury SE. Tato struktura bude koncipována tak, aby:

- odpovídala governance modelu zvolenému zakladateli SE,
- respektovala vybranou právní formu SE,
- umožnila činnost, pro kterou je SE zřizována.

Návrh organizační struktury SE je uveden na Obrázku 1.

Obrázek 1: Organizační struktura SE

SE se zřizuje proto, aby jejím prostřednictvím bylo umožněno vzájemné propojení elektronických odbavovacích systémů v ČR. Tohoto propojení bude dosaženo prostřednictvím služeb, které bude SE poskytovat KH. Bude se jednat o služby poskytování závazných metodik a norem – Standard EOC, služby centrálního prvku a služby ověřování shody dat, datových struktur a zařízení EOC se Standardem (Certifikaci). Uvedené služby zajistí SE prostřednictvím výkonné organizační struktury, jejíž hlavní součástí budou vedení SE,

obchodní úsek a tři odborné úseky (každý zřízený pro zajištění jedné ze tří výše uvedených služeb SE).

SE bude mít svůj statutární orgán a nejvyšší orgán. Právní podoba orgánů bude záviset na vybraném právním statutu SE. Zakladatelé SE, předpokládáme účastníky memoranda ČA_EOC, budou činnost SE ovlivňovat prostřednictvím nejvyššího orgánu SE a také prostřednictvím statutárního orgánu. Mezi členy ČA_EOC také vznikne dohoda, jakým způsobem bude mít vliv na činnost SE zajištěn stát, a to z titulu tvůrce regulačního prostředí a poskytovatele incentivních fondů potřebných pro realizační fázi procesu Standardizace. Protože možná přímá účast státu jakožto zakladatele SE je v důsledku nedokončených procesů spojených s novelou občanského zákoníku nejistá, viz Kap. 6, doporučujeme uvažovat účast zástupce státu jen ve statutárním orgánu SE. Navrhujeme, aby v nejvyšším orgánu SE stát uplatňoval svůj vliv prostřednictvím národního železničního dopravce ČD (jak bylo uvedeno v předchozích Výsledcích, mají být ČD neopomenutelným zakladatelem SE).

Řešitel toho projektu koncipoval SE jako štíhlou organizaci, která mj. minimalizuje nároky na investiční a provozní finanční prostředky. V souladu s Výsledkem 4, kap. 6: „Odborné kompetence SE a výroba Standardu“, bude SE pro svou činnost využívat externí know-how a externí služby. Tyto externí zdroje budou sloužit pro průběžnou podporu činnosti SE, mělo by se jednat o tyto činnosti:

- podpora činnosti úseku Standardu SE: Technický výbor SE (Výsledek 4, kap. 6):
- podpora provozu Centrálního prvku SE: Technická a provozní podpora SE,
- podpora úseku SE Certifikace: Technická podpora úseku certifikace EOC
- podpora vedení a obchodního úseku SE: Ekonomické, právní a účetní poradenství.

5 Ekonomika SE

Východiska základní ekonomiky Standardizační entity (SE) vycházejí z konceptu minimalistické SE, který rozvíjíme již v předcházejících kapitolách i předchozích Výsledcích projektu. Minimalistická SE má pro koncept ekonomiky (a s ním úzce spojený koncept financování) následující implikace:

- SE jako organizace je provozně efektivní a nevytváří nadbytečný aparát a struktury mimo rozsahu nutného pro realizaci svých činností a konsensuální spolupráce klíčových subjektů,
- SE interně realizuje činnosti, které jsou jedinečné ve vztahu k interoperabilitě EOC, naopak outsourcuje ostatní činnosti, které je tržně schopna pořídit levněji,
- jako projekt celostátního významu pro telematiku ve veřejné dopravě bude SE usilovat o dotační financování s cílem zajistit profinancování vzniku Standardu EOC a nutného Centrálního prvku,
- agenda kontaktu se zákazníky a partnery je vykonávána exekutivním vedením společnosti,

- předmětem činnosti SE není provoz žádné platební metody nad rámec zajištění komunikačních toků mezi akceptační infrastrukturou a vlastníkem (vlastníky) platební(ch) aplikace(i).

5.1 Náklady SE

5.1.1 Fáze 1: Aktivační

Náklad	Typ nákladu	Charakteristika nákladu
Zřizovací náklady	Externí náklady	Zejména právní náklady spojené se vznikem společnosti (za předpokladu, že do okamžiku vzniku SE hradí zakladatelé svoje náklady spojené se vznikem SE).
Náklady na vznik business plánu	Interní a externí náklady	Náklady na vytvoření detailního business plánu, který pokryje fáze 2, 3 a 4 existence SE z pohledu nákladů, výnosů, cash flow a financování.
Náklady na přípravu žádosti o financování z incentivních fondů	Externí náklady	Příprava žádosti na základě business plánu.
Personální náklady řízení společnosti	Interní náklady	Osobní náklady exekutivního vedení společnosti (které realizuje aktivity bezprostředně navazující na vznik společnosti) a orgánů dle zvolené právní formy.
Základní provozní náklady	Interní náklady	Náklady nutné k zajištění existence společnosti a jejího provozu (kanceláře, vybavení, IT atd.), účetní a právní náklady.

5.1.2 Fáze 2: Realizační

Náklad	Typ nákladu	Charakteristika nákladu
Personální náklady na řízení společnosti	Interní náklady	Osobní náklady exekutivního vedení společnosti a orgánů dle zvolené právní formy.
Personální náklady odborného vedení jednotlivých hlavních činností SE	Interní náklady	Osobní náklady vedoucích oblastí (ať útvarů, nebo pracovních skupin, výborů apod.) dle zvoleného governance modelu.
Provozní náklady společnosti	Interní náklady a externí náklady	Náklady zajištění chodu společnosti (kanceláře, vybavení, IT atd.), účetní a právní náklady.
Náklady tvorby standardu	Interní náklady a externí náklady	Náklady na specifikační část projektu.
Náklady implementace SW centrálního prvku a vznik	Externí náklady	Náklady na implementační část projektu.

obslužné organizace		
Náklady na pořízení HW centrálního prvku	Externí náklady	Tyto náklady vzniknou, pokud se SE rozhodne vlastnit infrastrukturu centrálního prvku. Jinou variantou zajištění funkcí centrálního prvku může být „cloudové řešení“.
Náklady na provoz HW a technickou podporu SW centrálního prvku	Externí náklady	Provoz HW (housing atd., případně cloud), aplikační podpora od dodavatele řešení.
Personální náklady komerční backoffice centrálního prvku	Interní náklady	Osobní náklady zaměstnanců zajišťujících každodenní provoz centrálního prvku, řeší problémy, reklamace apod.
Náklady na pilotní připojení lokálního EOC systému k centrálnímu prvku	Interní a externí náklady	Náklady vzniklé na straně SE při připojování pilotního lokálního systému k centrálnímu prvku (propojení, testování atd.).
Náklady na certifikaci souladu zařízení EOC se standardem	Externí náklady	Náklady na provedení certifikačních testů zařízení, předpokládá se plné přenesení nákladů na výrobce zařízení.

5.1.3 Fáze 3: Migrační

Náklad	Typ nákladu	Charakteristika nákladu
Personální náklady na řízení společnosti	Interní náklady	Osobní náklady exekutivního vedení společnosti a orgánů dle zvolené právní formy.
Personální náklady odborného vedení jednotlivých hlavních činností SE	Interní náklady	Osobní náklady vedoucích oblastí (ať útvarů, nebo pracovních skupin, výborů apod.) dle zvoleného governance modelu.
Provozní náklady společnosti	Interní náklady a externí náklady	Náklady na zajištění chodu společnosti (kanceláře, vybavení, IT atd.), účetní a právní náklady.
Náklady na provoz HW a technickou podporu SW centrálního prvku	Externí náklady	Provoz HW (housing atd., případně cloud), aplikační podpora od dodavatele řešení.
Osobní náklady na komerční backoffice centrálního prvku	Interní náklady	Osobní náklady zaměstnanců zajišťujících každodenní provoz centrálního prvku, řeší problémy, reklamace apod.

Náklady na připojování lokálních systémů EOC k centrálnímu prvku	Interní a externí náklady	Náklady vzniklé na straně SE při připojování lokálních systémů k centrálnímu prvku (propojení, testování atd.). Předpokládáme úhradu těchto nákladů provozovatelem lokálního systému na základě vyčíslení skutečných nákladů na straně SE, nebo „ceníkového paušálu“ za připojení lokálního systému určitých parametrů.
Náklady na certifikaci souladu zařízení EOC se standardem	Externí náklady	Náklady na provedení certifikačních testů zařízení, předpokládá se plné přenesení nákladů na výrobce zařízení.
Náklady na průběžné drobné změny	Interní a externí náklady	Zajištění aktuálnosti SW, implementace drobných změn např. dle nových technologických a regulačních požadavků, odstraňování chyb atd.

5.1.4 Fáze 4: Běžný provoz

Náklad	Typ nákladu	Charakteristika nákladu
Personální náklady řízení společnosti	Interní náklady	Osobní náklady exekutivního vedení společnosti a orgánů dle zvolené právní formy.
Personální náklady odborného vedení jednotlivých hlavních činností SE	Interní náklady	Osobní náklady vedoucích oblastí (ať útvarů, nebo pracovních skupin, výborů apod.) dle zvoleného governance modelu
Provozní náklady společnosti	Interní náklady a externí náklady	Náklady na zajištění chodu společnosti (kanceláře, vybavení, IT atd.), účetní a právní náklady.
Náklady na provoz HW a technickou podporu SW centrálního prvku	Externí náklady	Provoz HW (housing atd., případně cloud), aplikační podpora od dodavatele řešení.
Osobní náklady na komerční backoffice centrálního prvku	Interní náklady	Osobní náklady zaměstnanců zajišťujících každodenní provoz centrálního prvku, řešících problémy, reklamace apod.
Náklady na certifikaci a průběžnou recertifikaci zařízení EOC vůči standardu	Externí náklady	Náklady na provedení certifikačních testů zařízení. Předpokládá se plné přenesení nákladů na výrobce zařízení.
Náklady na průběžné drobné změny	Interní a externí náklady	Zajištění aktuálnosti SW, implementace drobných změn např. dle nových technologických a regulačních požadavků, odstraňování chyb atd.
Náklady na koncepční inovace standardu	Interní a externí náklady	Náklady na rozvoj standardu (jakožto specifikace) do nových verzí (dle závislosti na plánu rozvoje - ad-hoc, nebo průběžně).
Náklady na implementaci	Externí	Implementace dalších evolučních verzí

inovací standardu (větší změny a technické zhodnocení existujícího standardu)	náklady	standardu do infrastruktury SE (centrálního prvku).
---	---------	---

5.2 Výnosy SE

V detailním podnikatelském plánu SE (jehož rozpracování je nad rámec tohoto výsledku) bude kromě nákladů nutné vyřešit také strukturu a následně výši výnosů. Výnosy musí být udržitelné a kromě běžných provozních nákladů musí vytvářet dostatečné zdroje pro průběžnou a následně i generační obměnu infrastruktury SE a inovace samotného Standardu. Rámcově může SE generovat výnosy v následujících podobách (srovnatelné se zahraničními projekty):

- vstupní poplatky vybírané od dopravců a výrobců zařízení kompatibilních se standardem,
- průběžné členské poplatky od dopravců a výrobců za jednorázové licenční poplatky z prodeje zařízení kompatibilního se standardem,
- jednorázové licenční poplatky zahrnuté do ceny jednotného SAM modulu (bude-li s ním technické řešení standardu SE pracovat),
- průběžné licenční poplatky za provoz zařízení u dopravce,
- poplatky za využívání infrastruktury centrálního prvku,
- poplatky za poskytování služeb Certifikační laboratoře.

5.3 Cash Flow

Jelikož největším výdajem SE ve fázi realizační bude specifikace standardu a implementace centrálního prvku, je třeba kromě výnosů a nákladů řešit i problematiku cash flow. Implementace centrálního prvku bude znamenat hotovostní výdaj, který se nákladově projeví teprve následně ve formě odpisů investice. Také výnosy začnou do SE plynout teprve následně (s postupným náběhem ve fázi migrační). Proto je ještě před vznikem SE nutno koncepčně (z hlediska původu zdrojů, jejich charakteru, návratnosti, případně doby, po kterou jsou k dispozici), vyřešit následující otázky vztahované k hotovostním tokům:

- pokrytí nákladů a výdajů spojených s přípravou žádosti o incentivní fondy,
- překlenutí nákladů realizační fáze mezi platbami a příjmem incentivních fondů v případě, že tyto fondy budou vyplaceny jejich poskytovatelem nikoli předem, ale následně,
- financování nákladů neuznatelných pro financování z incentivních fondů a pokrytí části uznatelných nákladů spolufinancovaných SE jako žadatelem o incentivní fondy,
- pokrytí nákladů a výdajů spojených s běžným provozem společnosti (management atd.) do doby náběhu výnosů (předpokládáme, že možnosti pokrýt tyto svým charakterem správní náklady z incentivních zdrojů budou minimální).

Pro pokrytí nákladů spojených s poskytováním služeb SE (centrálního prvku) **doporučujeme stanovit cenu vztahovou k dopravnímu výkonu jako ke kalkulační (alokační)**

jednici. Tento způsob umožní transparentně začlenit náklady na služby centrálního prvku do struktury nákladů dopravního výkonu tak, jak je dnes běžně kalkulován.

Koncepční otázkou, kterou by měli diskutovat zakladatelé SE během formalizace pravidel své spolupráce je cenová politika SE v migrační fázi. Jakmile bude systém centrálního prvku SE spuštěn, dojde ke zvýšení nákladů SE a současně hotovostních výdajů SE, které bude nutné hradit z výnosů nebo externích zdrojů. Nabízejí se principiálně dva modely kalkulace ceny za služby centrálního prvku:

1. fixní cena vycházející z cílového počtu účastníků SE a cílového počtu alokačních jednic (cena alokační jednice = náklady SE / cílový počet alokačních jednic)

Tato varianta představuje na jednu stranu "jistotu ceny", na druhou stranu během migrační fáze nebude SE generovat výnos z dostatečného počtu alokačních jednic a SE si bude muset zajistit překlenovací financování externími zdroji. Ztráta vygenerovaná v průběhu migrační fáze bude muset být v následujících letech sanována ze zisku. "Jistota" tedy může být pouze zdánlivá.

2. proměnlivá cena v závislosti na počtu účastníků (cena alokační jednice = náklady SE / reálný počet alokačních jednic)

Tato varianta přináší pomocí proměnlivé ceny alokační jednice pokrytí nákladů v každý okamžik existence SE. S rostoucím počtem zapojených subjektů roste počet alokačních jednic a s tím klesá jednotkový náklad. Tento koncept je z hlediska financování SE bezpečnější, nevyžaduje externí financování a lépe odpovídá konceptu neziskovosti SE. Koncept **také motivuje všechny dopravce (odběratele služeb SE)** k propagaci standardu a využití služeb SE co možná největším počtem dopravců. Koncept této varianty může pracovat i s modelem bonusů pro zakládající členy, kteří vynaložením vyšších nákladů na počátku existence SE umožní její vznik.

5.4 Nákladový model SE

V rámci tohoto Výsledku naprogramovali řešitelé projektu jednoduchý nákladový výpočetní model SE. Tento model, realizovaný jako soubor pro program MS Excel, má umožnit členům ČA_EOC a zakladatelům SE výchozí orientaci na přípravu business plánu SE. Realizovaný výpočetní model naplnili řešitelé projektu výchozími daty s využitím expertních odhadů jednotlivých položek.

Nákladový výpočetní model [100]. Pomocí tohoto modelu lze v časové řadě o délce 10 let odhadovat vývoj každoročních nákladů SE ve všech fázích Standardizace. Obvyklá roční veřejná objednávka služeb ve veřejné osobní dopravě v ČR je cca 600 mil. km dopravních výkonů. [101] Z výpočtů pomocí nákladového modelu nad daty vycházející z expertních odhadů - viz [100] - vyplývá, že při této výši dopravních výkonů mohou tvořit **roční náklady na SE jednotky korunových haléřů/km.**

6 Právní forma SE

V průběhu projektu a projednávání Výsledků na KS EOC se ukázala potřeba diskutovat možné právní formy SE. Při řešení této otázky uvažovali řešitelé různé formy právnických osob, které zná právní rámec ČR. Vzhledem k faktu, že v základním řešitelském týmu absentuje expert s právní kvalifikací, byl řešitelský tým pro účely tohoto Výsledku doplněn také o tuto kvalifikaci. Výsledkem následné činnosti řešitelů bylo zúžení doporučených právních forem SE na dvě alternativy: spolek a ústav. Předběžný právní názor na tyto dvě právní formy a na jejich využití pro SE je uveden dále.

6.1 Předběžný právní názor na právní formu SE

Vzhledem k tomu, že hlavním cílem SE není tvorba zisku, není nutné ji vytvářet ve formě obchodní korporace. Postačí tedy forma právnické osoby podle občanského zákoníku. Nabízejí se zde v zásadě dvě možnosti, a to spolek nebo ústav.

6.1.1 Spolek

Spolek je základní a univerzální forma právnické osoby podle občanského zákoníku.

Alespoň tři osoby vedené společným zájmem mohou založit k jeho naplňování spolek. Hlavní činností spolku je uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Není však, jako vedlejší činnost, vyloučeno například podnikání. Zisk z činnosti spolku však lze použít pouze pro spolkovou činnost.

Výhodou je široká variabilita organizace spolku. Vedle nejvyššího a statutárního orgánu může spolek vytvářet různé orgány podle potřeby. Spolek může vytvářet například pobočné spolky jako organizační jednotky. Zákon také umožňuje vznik různého druhu členství s různými právy a povinnostmi. Organizační strukturu je tedy možné uzpůsobit podle potřeby.

Další výhodou je, že členové spolku neručí za jeho dluhy.

„Vlastnictví“ spolku (tedy jeho personální substrát) není omezen pouze na zakladatele, ale je umožněn vstup dalších členů bez zákonných omezení (podmínky určí stanovy.) Stejně tak je možné ze spolku kdykoliv vystoupit.

Spolek je řádnou právnickou osobou, která vystupuje svým jménem a má stejná práva a povinnosti jako každá jiná právnická osoba, může uzavírat smlouvy, zavazovat se atd. Je třeba však přihlídnout k tomu, že není zcela jasná možnost účasti veřejných subjektů v této formě právnické osoby, a to zejména s ohledem na nedostatečnou provázanost nového občanského zákoníku s některými staršími právními předpisy.

Úprava toho, na jakých formách právnických osob se může podílet stát (a tedy i ministerstvo), je obsažena v § 30 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích. Tento zákon bohužel nebyl novelizován podle nového občanského zákoníku (č. 89/2012 Sb.). Současné znění neumožňuje účast státu v občanských sdruženích. Umožňuje však účast v zájmovém sdružení právnických osob, pokud se prostřednictvím

tohoto zájmového sdružení zapojí do činnosti mezinárodních a nadnárodních nevládních organizací. Nový občanský zákoník nahrazuje obě formy spolkem, který se svým pojetím od obou předchozích forem poměrně odlišuje. Možnost státu být členem spolku tedy zatím není upravena a podle zásady, že stát smí činit jen to, co je mu zákonem dovoleno, se domníváme, stát členem spolku být zatím nemůže (byť výklad zákona o majetku ČR může vést i k opačnému závěru tam, kde by spolek byl organizován obdobně, jako zájmové sdružení právnických osob v minulosti). V každém případě však členství státu ve spolku vyžaduje souhlas vlády.

O něco jasnější je možnost být členem spolku u krajů. Podle § 14 zákona o krajích (č. 129/2000 Sb.) kraj může pro výkon samostatné působnosti zakládat a zřizovat právnické osoby a organizační složky kraje, pokud zákon nestanoví jinak. Kraje tedy mohou být členy spolku.

Výslovně je také v § 27 upraveno, že na spolupráci mezi kraji a právnickými a fyzickými osobami v občanskoprávních vztazích lze použít ustanovení občanského zákoníku o spolku. Avšak v § 24 je vyloučeno použití ustanovení o spolku na spolupráci s ostatními kraji. Obdobné ustanovení je také u obcí.

Tedy ani u krajů (a obcí) není jasné, zda mohou být členy takového spolku, kde se vedle spolupráce mezi soukromými subjekty počítá i se spoluprací mezi kraji (obcemi). Máme však za to, že v daném případě by nemělo jít o překážku účasti krajů (resp. obcí) na SE – že uvedené omezení obsažené v § 24 zákona o krajích se vztahuje na výhradní spolupráci mezi kraji, vyžadující spíše formu veřejnoprávní smlouvy.

6.1.2 Ústav

Ústav je další možnou formou právnické osoby pro SE.

Je ustaven za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených.

Ústav zakládá zakládací listinou zakladatel. Prvním problémem je, že o změnách zakladatelského právního jednání rozhoduje i za trvání ústavu zakladatel. To podle našeho názoru snižuje flexibilitu této právnické osoby. Zvláště pak, pokud zakladatelů má být více (ze subsidiárního použití ustanovení o nadaci lze dovodit, že je pravděpodobně nutná jednomyslnost). Tato práva zakladatelů může nabýt správní rada, ale až v případě, kdy není možné rozhodování zakladatelů. Navíc ke zrušení ústavu nebo změně jeho účelu je v takovém případě nutný souhlas soudu.

Organizace ústavu je oproti spolku striktnější. O základních otázkách rozhoduje správní rada. Statutárním orgánem je ředitel. Statut ústavu může sice organizaci celkem podstatně upravit, nicméně stále bude méně variabilní než u spolku. Zejména, když o změně zakladatelské listiny, která například i stanovuje počet členů správní rady, mají rozhodovat zakladatelé.

Dalším problémem může být ustanovení, které odkazuje v ostatním (neupraveném v ustanoveních o ústavu) na obdobné použití ustanovení o nadaci (mimo ustanovení o nadační jistině a nadačním kapitálu). Zde není jasné, co vše z těchto ustanovení o nadaci přichází v úvahu k použití. Některá jsou však pro SE naprosto nevhodná. Například, že nadace nemůže zásadně poskytnout nadační příspěvek svému zakladateli (ústav není nadací a nadační příspěvky neposkytuje, nicméně obdobné užití tohoto ustanovení není rozhodně vyloučeno.)

Další nejasnou otázkou je možnost přístupu dalších subjektů k zakladatelům. Občanský zákoník tuto možnost výslovně nevylučuje. Na druhou stranu usnesení Vrchního soudu v Praze 7 Cmo 1203/99, které se sice týkalo nadace a bylo vydáno na základě starých předpisů, uvádí následující: „Zřizovatel, ať již jím byla osoba právnická anebo fyzická, nemůže být po vzniku nadace změněn. Zřizovatelem je vždy pouze ten, kdo nadaci založil.“ Je tedy pravděpodobné, že i s účinností nového občanského zákoníku se soudy budou tohoto názoru držet a vztáhnou ho i na ústav.

O něco jasnější je zde, na rozdíl od spolku, možnost účasti veřejných subjektů. Stejně jako pro spolek platí i pro ústav to, že možnost účasti státu v něm není upravena. Zákon o majetku ČR umožňuje účast státu (z forem nejbližších ústavu) v obecně prospěšné společnosti, nadaci nebo nadačním fondu. A i zde je nutný souhlas vlády. A stejně jako u spolku se domníváme, že vzhledem k absenci úpravy, není účast státu zatím možná.

Krajům zákon umožňuje založit jakoukoliv právnickou osobu, je zde pouze obecné omezení, podle kterého má být právnická osoba založena pro výkon samostatné působnosti.

6.1.3 Porovnání

Právní forma SE by dle našeho chápání měla splňovat následující požadavky:

- subjekt s vlastní svéprávností a právní osobností,
- subjekt, který může být příjemcem dotací z veřejných prostředků,
- subjekt, jehož účastníkem mohou být i osoby z řad veřejné správy (státní správy i samosprávy), byť na úrovni partnerské apod.,
- subjekt, umožňující přístup nových řídicích členů („spoluvlastníků“) i po založení.

	Spolek	Ústav
Vlastní svéprávnost a právní osobnost	Má plnou právní osobnost i svéprávnost.	Má plnou právní osobnost i svéprávnost.
Možnost příjmu veřejných dotací	Příjem veřejných dotací není nijak omezen.	Příjem veřejných dotací není nijak omezen.
Možnost účasti osob veřejné správy	Problematické z důvodu zastaralé právní úpravy, která nereflktuje nový občanský zákoník. Dále také zákon vylučuje použití spolku pro spolupráci mezi kraji (obcemi).	Obdobný problém jako u spolku. Současná právní úprava účasti státu v právnických osobách ústav nezná. Pro kraje a obce žádné zvláštní omezení není.
Možnost přístupu nových členů	Není nijak omezena, záleží pouze na spolku, koho za člena přijme.	Okruh zakladatelů není zřejmě možné rozšířit. Ústav není ani založen na bázi členství (spoluvlastnictví), významnou roli zde hraje majetková složka.
Organizační struktura	Zákon stanovuje nejvyšší orgán (schůze všech členů) a statutární orgán (individuální nebo kolektivní). Ostatní orgány jsou na uvážení spolku. Může být velmi variabilní.	O zakladatelském jednání rozhodují zakladatelé. Dokud je možné jejich rozhodování, tak jen oni mohou zakladatelské jednání měnit. Pro změnu je nutná jednomyslnost. O základních otázkách rozhoduje správní rada. Statutárním orgánem je ředitel. Zákon umožňuje zřídit i další orgány.
Ostatní	Možnost různého druhu členství. Nižší regulace fungování, nakládání s prostředky.	Rovný přístup ke službám za předem stanovených podmínek pro všechny. Možné omezení poskytování služeb pro zakladatele a členy orgánů.

Uvedený závěr může být předmětem korekcí zejména v případě změny či doplnění požadavků, jak jsou zde uvedeny. Samozřejmě, významnou může být též otázka daňová, a to zejména s přihlédnutím ke zdrojům financování SE (možnost uplatnit příspěvky jako daňový náklad, účtování DPH, zdanění příspěvků na straně spolku apod.). Tato otázka není předmětem našeho posouzení.

7 Standard SE jako součást veřejné zakázky

V průběhu projektu a projednávání Výsledků na KS EOC se ukázala potřeba diskutovat možné formy a případná omezení zavedení Standardu SE do veřejných soutěží na dopravní obslužnost realizovaných KH A, jejichž uchazeči budou KH B. Předběžný právní názor na tuto problematiku je uveden dále.

7.1 Předběžný právní názor

V rámci tohoto stanoviska se zabýváme možností zajistit vynutitelnost standardu SE jeho transformací do podmínek zadávacích řízení při výběru dopravců. Máme za to, že standard vytvořený Standardizační entitou by mohl být do veřejné zakázky zakomponován dvěma způsoby:

- prostřednictvím tzv. technických podmínek, které jsou součástí zadávací dokumentace podle § 44 odst. 3 písm. b) zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, nebo
- jako součást smluvních podmínek (kdy se vybraný uchazeč zaváže poskytovat plnění v souladu se smlouvou, jejíž součástí bude i obsah standardu).

Technickými podmínkami se podle § 45 odst. 1 v případě veřejných zakázek na dodávky nebo služby rozumí vymezení charakteristik a požadavků na dodávky nebo služby stanovené objektivně a jednoznačně způsobem vyjadřujícím účel využití požadovaného plnění zamýšlený zadavatelem.

Základem je tedy dosažení požadovaného účelu, ne však stanovení prostředků k jeho dosažení. To vyplývá i z následujících ustanovení. Podle odst. 3 technické podmínky nesmí být stanoveny tak, aby určitým dodavatelům zaručovaly konkurenční výhodu, nebo vytvářely neodůvodněné překážky hospodářské soutěže. V § 46 jsou pak uvedeny 4 způsoby stanovení těchto podmínek:

- 1) Technické podmínky formuluje zadavatel s využitím odkazu na tyto dokumenty podle uvedeného pořadí
 - a) české technické normy přejímající evropské normy nebo jiné národní technické normy přejímající evropské normy,
 - b) evropská technická schválení,
 - c) obecné technické specifikace stanovené v souladu s postupem uznaným členskými státy Evropské unie a uveřejněné v Úředním věstníku Evropské unie,
 - d) mezinárodní normy, nebo
 - e) jiné typy technických dokumentů než normy, vydané evropskými normalizačními orgány. Právě sem bude pravděpodobně možné zařadit standard vytvořený Standardizační entitou.

U všech těchto norem však zadavatel musí připustit použití i jiných, kvalitativně a technicky obdobných řešení.

- 2) Technické podmínky může zadavatel stanovit formou požadavků na výkon nebo funkci, které mohou zahrnovat rovněž charakteristiky z hlediska vlivu na životní prostředí. Tyto požadavky a charakteristiky musí být dostatečně přesné, aby uchazečům umožnily jednoznačně určit předmět zakázky a zpracovat porovnatelné nabídky.
- 3) Technické podmínky může zadavatel stanovit rovněž formou kombinace předchozích dvou bodů.

Jestliže zadavatel stanoví technické podmínky s využitím odkazu na dokumenty podle bodu 1, nesmí odmítnout nabídku z důvodu, že nabízené dodávky nebo služby nejsou v souladu s takto stanovenými podmínkami, pokud dodavatel prokáže, že nabízené dodávky či služby splňují rovnocenným způsobem požadavky vymezené takovými technickými podmínkami. Tuto skutečnost dodavatel prokáže ve své nabídce, a to zejména technickou dokumentací výrobce nebo zkušebním protokolem vydaným uznaným orgánem.

Jestliže zadavatel stanoví technické podmínky formou požadavků na výkon nebo funkci uvedených v bodu 2, nesmí odmítnout nabízené zboží, služby nebo stavební práce, které jsou v souladu s dokumenty uvedenými v bodu 1, pokud tyto dokumenty obsahují stanovené požadavky zadavatele na výkon nebo na funkci. Tuto skutečnost dodavatel prokáže ve své nabídce, a to zejména technickou dokumentací výrobce zboží nebo zkušebním protokolem vydaným uznaným orgánem.

Standard vytvořený Standardizační entitou tedy nejspíše nebude problém zařadit do veřejných zakázek. Jsou však zde omezení. Do zadávacích podmínek je možné stanovit pouze takové, které vedou k určitému cíli. Není možné trvat na použití standardu nebo využití služeb poskytovaných Standardizační entitou. Pokud dodavatel nabídne dodávky nebo služby, které povedou k stejnému účelu jako standard, není možné ho z veřejné zakázky vyloučit.

8 Požadavky na pracoviště pro posuzování shody se Standardem SE

Původní zadání projektu požadovalo provést „návrh způsobů akreditace certifikační laboratoře“. Z předcházejících Výsledků vyplývá, že se bude jednat o pracoviště, prostřednictvím kterého bude Standardizační entita poskytovat služby posuzování shody se Standardem SE (tzv. odborný úsek SE „Certifikace“). Při řešení tohoto Výsledku dospěli řešitelé také k poznání, že téma posuzování shody je širší, a není omezeno jen na akreditaci pracoviště. Proto je zaměření této kapitoly širší.

V úvodu je provedeno stručné uvedení do problematiky certifikace výrobků, v další části jsou analyzovány relevantní zákonné požadavky na certifikační laboratoř v souvislosti s procesem akreditace případně autorizace, v závěru jsou s ohledem na výsledek analýzy formulovány doporučené požadavky na certifikační pracoviště SE.

8.1 Certifikace výrobků

V souvislosti s certifikační laboratoří hovoříme o procesu posuzování výrobků. V případě posuzování produktů hovoříme o certifikaci v širším smyslu, který kromě výrobků zahrnuje také procesy a služby ve smyslu čl. 3.4 normy ČSN EN ISO/IEC 17065:2013.

V obecné rovině je certifikace výrobku proces posuzování shody výrobku s požadavky norem a normativních dokumentů (technických předpisů a specifikací). V případě uvádění výrobků na trh hovoříme o certifikaci regulované, která se povinně provádí u tzv. stanovených výrobků, a certifikaci dobrovolné, kterou je možné provádět v ostatních případech.

Stanovené výrobky jsou výrobky, které mohou představovat zvýšenou míru ohrožení oprávněného zájmu (např. ochrana bezpečnosti, života a zdraví občanů, protipožární ochrana, ochrana majetku a životního prostředí), a jejich seznam je uveden v nařízeních vlády příslušných k zákonu č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a související předpisy [97]. Stanovené výrobky se certifikují pro splnění zákonných požadavků stanovených příslušnými nařízeními vlády. Certifikaci provádí autorizovaná osoba (viz dále) na základě rozhodnutí Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (dále jen ÚNMZ). Dobrovolná certifikace je činnost k tomu akreditované osoby, která je prováděna na žádost výrobce, dovozce nebo jiné osoby, při níž se vydáním certifikátu osvědčí, že výrobek nebo činnosti související s jeho výrobou, popřípadě s jeho opakovaným použitím jsou v souladu s technickými požadavky uvedenými ve vydaném certifikátu. Certifikáty vydané akreditovanou osobou lze využít při posuzování shody pro účely uvedení výrobku na trh jen v případech, kdy je k tomu oprávněn výrobce, dovozce nebo jiná osoba (uvedeno v příslušném nařízení vlády viz výše).

Certifikace výrobků uváděných na trh je součástí státního zkušebnictví, které upravuje [97]. Pokud nejde o postup podle [97], pak dobrovolnou certifikaci mohou provádět i subjekty neakreditované [98]. Rozsah dobrovolné certifikace se v zásadě řídí požadavky objednavatele a tedy účelem, ke kterému má být certifikát použit.

8.2 Autorizace

Autorizací se rozumí pověření právnické osoby k činnostem při posuzování shody výrobků (včetně posuzování činností souvisejících s jejich výrobou, popřípadě s jejich opakovaným použitím) a vymezených v technických předpisech. Toto pověření uděluje ÚNMZ, jeho držitel se nazývá autorizovanou osobou.

Autorizované osoby jsou certifikačními orgány, které vykonávají posuzování shody v oblasti řízené [97] a na něj navazujících nařízeních vlády. V případě, že takovýto subjekt je oprávněn provádět posuzování shody dle evropské legislativy a ÚNMZ ho oznámí (notifikuje)

příslušným orgánům Evropského společenství popřípadě příslušným orgánům členských států Evropské unie, hovoříme o tzv. notifikované osobě. Dokumenty vydávané notifikovanou osobou slouží pro označování výrobků evropskou značkou shody CE.

8.3 Akreditace

Akreditací se rozumí osvědčení o způsobilosti subjektu provádět specifické činnosti (zkoušky, kalibrace, certifikace, inspekce atd.), které stanoví harmonizované normy, případně jiné dokumenty platné pro oblast posuzování shody. Je to vlastně oficiální uznání a potvrzení nezávislosti, objektivitu a odborné způsobilosti daného subjektu a prakticky znamená zvýšení důvěry v dodržování potřebné úrovně jakosti jeho služeb.

Existuje jednotný evropský akreditační systém tvořený národními akreditačními orgány, které fungují podle jednotných pravidel a akreditují podle definovaných mezinárodně uznávaných norem. V ČR je národním akreditačním orgánem Český institut pro akreditaci (ČIA) poskytujícím své služby v souladu s platnými právními předpisy [97] ve všech oblastech akreditace, a to jak státním, tak privátním subjektům.

ČIA uděluje následovné typy akreditace: zkušební laboratoř, kalibrační laboratoř, certifikační orgán (pro produkty, systémový management, osoby), inspekční orgán a poskytovatel zkoušení způsobilosti. Např. akreditace certifikačních orgánů certifikující produkty se řídí požadavky normy ČSN EN 45011:1998 (všeobecné požadavky na orgány provozující systémy certifikace výrobků) a MPA 40-01-09 (metodické pokyny pro akreditaci), resp. ČSN EN ISO/IEC 17065:2013 (posuzování shody - požadavky na orgány certifikující produkty, procesy a služby) a MPA 40-01-13 (základní pravidla akreditačního procesu). Součástí procesu akreditace je posouzení tzv. validovaných postupů resp. metod ověřování shody výrobků vůči příslušným normativním dokumentům.

8.4 Požadavky na Certifikační laboratoř SE

Autorizace pracoviště (certifikační laboratoře) k ověřování shody výrobků dle standardů vyžaduje existenci legislativního dokumentu formou Nařízení vlády. Celý proces posuzování shody by pak patřil pod regulovanou certifikaci výrobků (uvažujme v tomto případě výrobky systémů EOC). Nařízení vlády je legislativní forma používána pro stanovení výrobků, které mohou představovat zvýšenou míru ohrožení oprávněného zájmu (viz výše). I když oprávněnost jednotného odbavení cestujících v rámci ČR a tím i vznik Standardu a nutnost jeho dodržování lze podepřít nemalými finančními úsporami, přínosy pro cestující a dalšími argumenty, výrobky pro systémy EOC do kategorie ohrožující oprávněný zájem jednoznačně nepatří. Proto požadavek na autorizaci pracoviště SE nedává smysl a není relevantní.

V případě požadavku na akreditaci pracoviště (jako zkušební laboratoř nebo jako certifikační orgán certifikující produkty) musí existovat normy nebo normativní dokumenty, vůči kterým bude prováděno ověřování shody (tj. v tomto případě Standard SE) a dále tzv. validované postupy resp. metody ověřování. Získání i udržování akreditace je procesně i finančně náročné. Posuzování shody výrobků v případě EOC spadá pod dobrovolnou certifikaci, avšak nejedná se o postup podle [97], a proto ji mohou provádět i subjekty neakreditované.

Akreditace certifikační laboratoře SE je proto možná, nicméně z pohledu zákona není nezbytná.

S ohledem na výše uvedené konstatujeme, že: a) požadavek na autorizaci certifikační laboratoře SE není relevantní; b) akreditace certifikační laboratoře SE není povinná. Řešitelé Výsledku doporučují splňovat níže uvedené minimální požadavky na certifikační laboratoř SE (požadavky vycházejí z [99] a jsou upraveny pro potřeby certifikační laboratoře SE):

a) odborná úroveň

- znalost Standardu SE a dalších relevantních technických specifikací,
- znalost postupů posuzování shody,
- znalost stavu vědeckých a technických poznatků známých k datu provádění certifikace,
- znalost a sledování vývoje v evropské a české normalizaci,
- všestranná způsobilost ke zkoušení a dalším postupům posuzování shody

b) nestrannost

- neexistence finančních nebo jiných zájmů, které by mohly ovlivnit výsledky činnosti

c) materiální vybavení

- vybavení vlastními zařízeními k technickým a administrativním úkonům a přístupnost k zařízení pro speciální posuzování,

d) personální zázemí

- existence nezbytného počtu zaměstnanců s odborným výcvikem, znalostmi a schopnostmi,

e) mlčenlivost

- existence závazku zaměstnanců k mlčenlivosti o skutečnostech, o nichž se dozvídají při činnosti autorizované osoby

f) nediskriminační přístup

- existence závazku uzavřít v rozsahu udělené certifikace smlouvu o provedení úkonů podle stanoveného postupu posuzování shody každému výrobcí, jeho zplnomocněnému zástupci, popř. dovozci, který se na certifikační laboratoř obrátí a předloží žádost o posouzení shody

g) pojištění odpovědnosti za škodu